

Zsivity Tímea

Robbanásveszély az észak-koszovói robbantás után

António Costa, az Európai Tanács új elnöke, Kaja Kallas, az unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, valamint Marta Kos bővítési biztos december 3-án Brüsszelben találkozott a nyugat-balkáni országok vezetőivel.¹ Costa hangsúlyozta, hogy a Nyugat-Balkán jövője az Európai Unióban van, és mindent meg kell tenni, hogy ez a jövő megvalósuljon. A találkozó célja a régióban zajló események és a térség uniós csatlakozási tárgyalásainak előmozdítására vonatkozó lehetőségek megvitatása volt.²

Kaja Kallas Szerbia elnökével, Aleksandar Vučićsal és Albin Kurti koszovói miniszterelnökkel folytatott megbeszéléseit követően kijelentette, hogy az uniós csatlakozás csak a két fél közötti kapcsolatok normalizálása révén lehetséges, az ohridi megállapodásban rögzített feltételek figyelembevételével.³ A főképviselő elítélte a Koszovó északi részén, Zubin Potok közelében történt novemberi robbantást, s üdvözölte a felek együttműködési készségét a terrortámadás után. Hozzátette, hogy az elkövetőknek az igazságszolgáltatás elé kell kerülniük.⁴

A november 29-én, Zubin Potok közelében található Varage faluban történt robbanás következtében súlyosan megrongálódott az Ibar–Lepenac-csatorna, amely vízellátást biztosít a régió számára, beleértve a hőerőműveket is.⁵ A robbanás következtében a csatornából kiömlő víz elöntötte a közeli utakat és házakat, miközben áramkimaradások is történtek. Az ivóvízellátás megszűnt és a környező területek energiaellátása is veszélybe került.⁶

Albin Kurti, Koszovó miniszterelnöke a robbanást terrorcselekménynek minősítette, amelyet szakértelemmel rendelkező személyek hajtottak végre.⁷ Céljuk Koszovó kritikus infrastruktúrájának aláásása volt, veszélyeztetve

¹ Novi predsednik Evropskog saveta poručio da je budućnost Zapadnog Balkana u EU 2024.

² Novi predsednik Evropskog saveta poručio da je budućnost Zapadnog Balkana u EU 2024.

³ Novi predsednik Evropskog saveta poručio da je budućnost Zapadnog Balkana u EU 2024.

⁴ Novi predsednik Evropskog saveta poručio da je budućnost Zapadnog Balkana u EU 2024.

⁵ SZMSZ 2024a.

⁶ SZMSZ 2024a.

⁷ VARGA 2024.

ezzel a víz- és energiaellátást. Kurti szerint az elkövetők valószínűleg Szerbiából irányított szervezett bűnözői csoportok.⁸ A miniszterelnök a támadást Koszovó állami szuverenitása elleni jól megtervezett terrorakcióként értékelte, és azonnali konzultációt kezdeményezett a KFOR-parancsnoksággal, valamint a koszovói Biztonsági Tanáccsal.⁹

A szerb elnök szerint Pristina több okból is Belgrádot vádolja a csatornarobbantással: egyrészt ezzel szeretné elérni a koszovói biztonsági erők Észak-Koszovóba történő irányítását, másrészt akadályokat görgtetne Szerbia európai integrációja elé, továbbá a 2025. február 9-i parlamenti választások közeledtével a koszovói hatóságok terrorizmus vádjával ellehetetleníthetik a szerb jelölteket, ezáltal is gyengítve a koszovói szerb közösséget.¹⁰ Emellett Albin Kurti, amikor népszerűsége csökken, gyakran Szerbiát hibáztatja a problémákért.¹¹

Vučić alaptalannak nevezte a vádakait, és felelőtlennek tartotta Kurti kijelentéseit, amelyek szerinte a térség stabilitását veszélyeztetik. A robbanást követő rendőri akciók során Koszovóban fokozták a biztonsági intézkedéseket és több helyen razziákat tartottak.¹² Aleksandar Vulin szerb miniszterelnök-helyettes úgy véli, hogy Belgrádból senki sem rongálta volna meg a csatornát, mivel az a szerbeket veszélyeztetné. Szerinte ha támadásról van szó, nem pedig műszaki hibáról, akkor annak elkövetője nem lehet szövetségese sem a szerbeknek, sem Szerbiának, és a KFOR-nak kell kivizsgálnia az esetet, valamint megvédenie a koszovói szerbeket.¹³

A koszovói biztonsági helyzet tovább bonyolódik: Kurti bejelentette, hogy 2028-ra nemzeti hadsereggé kívánja átalakítani a koszovói biztonsági erőket.¹⁴ A miniszterelnök közölte, hogy a biztonsági erők létszáma mára megduplázódott, költségvetése pedig megháromszorozódott.¹⁵ Kurti bejelentette, hogy Koszovó saját állami lőszergyárat és dróntervező központot épít. „A jelenlegi fegyvereinket és lőszereinket NATO-tagországoztól vásároltuk, az USA-tól, Törökországtól, Németországtól, az Egyesült Királyságtól és Horvátországtól” – mondta Kurti.¹⁶ A koszovói biztonsági erők fegyverzetét páncélozott

⁸ VARGA 2024.

⁹ VARGA 2024.

¹⁰ TÖRÖK 2024.

¹¹ TÖRÖK 2024.

¹² SZMSZ 2024a.

¹³ VARGA 2024.

¹⁴ Euronews / FM 2024.

¹⁵ Euronews / FM 2024.

¹⁶ Euronews / FM 2024.

járművekkel, drónokkal és páncéltörő rakétákkal fejlesztik. A pristinai kormány azt állítja, hogy ezek kizárólag védelmi célokat szolgálnak. „Egy ilyen hirtelen felfegyverkezés és militarizálás nagyon veszélyes, és csak egy irányba vezethet” – mondta Aleksandar Rapajić katonai elemző.¹⁷

A koszovói kormánynak a kisebbségekkel kapcsolatos politikája is vitákat generált. Kurti kijelentette, hogy nem hajthatja végre a szerb közösségek közösségének (ZSO) létrehozását, mivel ez nem az ő hatáskörébe tartozik.¹⁸ Ezzel szemben a szerb kormány arra figyelmeztetett, hogy a koszovói szerb lakosság ellen irányuló intézkedések, például a szerb iskolák bezárása, a párbeszéd végét jelentenék. Nikola Stojanović, a külügyminisztérium államtitkára rámutatott, hogy a Koszovóban élő szerbek fizikai, intézményi és politikai erőszaknak vannak kitéve. Elítélte Pristina pusztító, egyoldalú intézkedéseit, amelyek fenntarthatatlan helyzetet teremtettek.¹⁹

A nemzetközi közösség, különösen az Egyesült Államok érdeklődése a helyzet iránt kulcsszerepet játszik. A koszovói amerikai nagykövet, Jeffrey Hovenier elítélte a Zubin Potok közelében történt eseményeket, és hangsúlyozta, hogy Koszovó demokratikus rendjét nem lehet aláásni ilyen cselekményekkel.²⁰ Az amerikai kormány teljes támogatásáról biztosította Koszovót. Hovenier arra is figyelmeztetett, hogy külföldi szereplők aktívan próbálják aláásni Koszovó demokráciáját etnikai megosztottságok szításával. A nagykövet kiemelte, hogy az Egyesült Államok továbbra is elkötelezett Koszovó mint soknemzetiségű ország mellett, és támogatja a független médiát, beleértve a kisebbségi közösségek médiáját is.²¹ Hozzátette, hogy az elfogulatlan tájékoztatás fontosságát ki kell hangsúlyozni, és el kell ítélni azokat, akik ezeket a felületeket más célra használják. Hovenier kiemelte, hogy az Egyesült Államok kész további lépéseket tenni Koszovó demokráciájának védelme érdekében.²² Itt fontos megjegyezni, hogy Trump újbóli megválasztása is nagyban befolyásolhatja az USA Nyugat-Balkánt érintő politikáját.

¹⁷ Euronews / FM 2024.

¹⁸ SZMSZ 2024b.

¹⁹ SZMSZ 2024c.

²⁰ Hovenier o napadu na kanal Ibar-Lepenac: Još je rano da se zna krivac, nijedna grupa ili država ne sme biti isključena 2024.

²¹ Hovenier: Postoje strani akteri koji žele da potkopaju demokratiju na Kosovu koristeći etničke podele 2024.

²² Hovenier: Postoje strani akteri koji žele da potkopaju demokratiju na Kosovu koristeći etničke podele 2024.

Összességében a koszovói helyzet kritikus szakaszhoz érkezett, ahol a belső és regionális feszültségek, valamint a nemzetközi közösség reakciói mind kulcsfontosságúak a helyzet alakulása szempontjából. A kisebbségek jogainak védelme és a regionális stabilitás megőrzése érdekében sürgős, átfogó megoldásokra van szükség.

2024. december 13.

Felhasznált irodalom

- Euronews / FM (2024): Koszovó fegyverkezik. *Euronews*, 2024. december 5. Online: <https://hu.euronews.com/2024/12/05/koszovo-fegyverkezik>
- Hovenier o napadu na kanal Ibar-Lepenac: Još je rano da se zna krivac, nijedna grupa ili država ne sme biti isključena (2024). *Radio Slobodna Evropa*, 2024. december 2. Online: www.slobodnaevropa.org/a/hovenier-napad-kanal-ibar-lepenac-kosovo-sever/33223630.html
- Hovenier: Postoje strani akteri koji žele da potkopaju demokratiju na Kosovu koristeći etničke podele (2024). *Radio Slobodna Evropa*, 2024. december 10. Online: www.slobodnaevropa.org/a/hovenier-postoje-strani-akteri-koji-%C5%BEele-da-potkopaju-demokratiju-na-kosovu-koriste%C4%87i-etni%C4%8Dke-podele/33234662.html
- Novi predsednik Evropskog saveta poručio da je budućnost Zapadnog Balkana u EU (2024). *Radio Slobodna Evropa*, 2024. december 3. Online: www.slobodnaevropa.org/a/eu-kallas-kosovo-kurti-srbija-vucic/33225113.html
- SZMSZ (2024a): Robbanás és rendőrségi akció Zubin Potok környékén. *SZMSZ (Szabad Magyar Szó)*, 2024. november 30. Online: <https://szmsz.press/2024/11/30/robbanas-es-rendor-segi-akcio-zubin-potok-kornyeken/>
- SZMSZ (2024b): Kurti: Nem alakíthatom meg a szerb községek közösségét, nem az én hatásköröm. *SZMSZ (Szabad Magyar Szó)*, 2024. november 19. Online: <https://szmsz.press/2024/11/19/kurti-nem-alakithatom-meg-a-szerb-kozsegek-kozosseget-nem-az-en-hataskorom/>
- SZMSZ (2024c): Szerbia az EBESZ máltai találkozásán is a koszovói helyzet súlyosbodására figyelmeztetett. *SZMSZ (Szabad Magyar Szó)*, 2024. december 6. Online: <https://szmsz.press/2024/12/06/szerbia-az-ebes-maltai-talalkozojan-is-a-koszovoi-helyzet-sulyosbodasara-figyelmeztetett/>
- TÖRÖK László (2024): Szerb elnök: hibrid támadási kísérlet érte Szerbiát. *24.hu*, 2024. december 1. Online: <https://24.hu/kulfold/2024/12/01/vucic-szerbia-hibrid-tamadas-koszovo-csatorna-felrobbantasa-terrorizmus/>
- VARGA Szilveszter (2024): Robbanás egy csatornában, támadás a koszovói kritikus infrastruktúra ellen? *BALK Magazin*, 2024. november 30. Online: <https://balk.hu/2024/11/30/robbanas-egy-csatornaban-tamadas-a-koszovoi-kritikus-infrastruktura-ellen/>